

Razstrelbe v premogovnikih podvojile število žrtev

Zakaj je bil odstavljen predsednik univerze?

Ljudje pravijo, da je bil najboljši, kar jih je učilišče dozdaj imelo.

New York, N. Y. — Rudarji v državah Pennsylvania in Ohio so izgubili začetno svojo organizacijo in nesreče v premogovnikih se množe.

New York, N. Y. — Rudarji v državah Pennsylvania in Ohio so izgubili začetno svojo organizacijo in nesreče v premogovnikih se množe. Na milijon ton proizvedenega premoga se je povzelo od 3.73 leta 1927 na 3.88 v letu 1928. Nesreče s smrtnim izidom zaradi eksplozije v premogovnikih so v minoletem letu podvojile. Poročilo podaja Scott Turner od nezgarnega rudniškega biroja. Na milijon mehkega premoga je bilo najmanj razstrelb v minoletem letu. Raztrganosti na kose, sežganosti in zadušeni zaradi strupenih plinov je bilo 316 rudarjev. Leta 1927 pa samo 148.

Poročilo pravi, da v nobenem premogovniku v drželi ne rabijo anitani ali skalnati prah v taki meri, da bi se učinkovito preprečile eksplozije, ali omejile ali takozvalno lokalizirale, da bi ne zahtevali številnih žrtev. Premogovnemu prahu mora biti priložena granitna alnatega ali granitnega prahu manj 65 odstotkov, da se lokalizira. Ta skalnati granitni prah se mora potegnati raznih suhih in vlažnih krajev in večkati ga je treba obnoči, da eksplozija nima stranskega učinka, svari Turner.

Ernest H. Gilbert, predsednik Herbert-Davis Coal kompanije, pravi, da je škodljivo, da se skalnati prah ne rabi bolj učinkovito. Poslanje premogovnikov s skalnim prahom stane preveč denarja, pravi Gilbert. Podjetniki morajo trošiti denarja še za otekočijo rudarjev, ker je končana v premogovni industriji velika. Premog, ki je poceni, cenejši kot življenje rudarjev, ki je tudi poceni.

Večina smrtno ponesrečenih rudarjev pa ni izgubila življenja zaradi eksplozij. Največ jih ubije, ko se odtrga od stopa, rudarji delajo v temnih prostorih. Na ta način je v zadnjem letu ubilo 1,058 rudarjev. Nekateri so obležali mrtvi na tleh. Ti so bili še srečni. Drugi so bili strašno pobiti in zmečkani, da so umrli v premogovnikih ali pa na poti v oddaljeno bolnišnico. Nekateri so pa le nekaj dni v strašni agoniji v bolnišnici, preden so umrli.

Pri prevažanju in vlačitvi premoga iz premogovnikov je bilo ubitih 356 rudarjev. Število smrtno ponesrečenih vedno naraste. Sedaj je za 15 odstotkov več, kot je bilo leta 1912. V premogovnikih in v vsoziški do kraja zajamejo rudarja v temnem in tesnem prostoru, kjer se ne more rešiti.

Razstrelivo je ubilo sedemdeset rudarjev. Največ nesreč je povzročil črni smodnik, katerega plamen vžge šestkrat trepetajoč plin. Silno priganjanje poroči, da rudar dostikrat preda nabiti strel, ki se zapali in darja strga na kose. Rudarji nasprotno črnu smodniku, ki ga vrste smodnik stane mave. In tako imajo podjetniki črni in nevarni smodnik. Vporaba električne sile tudi nima nevarnosti. Pri eksploziji, ki so jih povzročile električne pločnice, so zapalile premogovni prah, je izgubilo življenje 242 rudarjev. Osem in omdeset rudarjev je bilo usmrteno, ker so se dotaknili žive električne žice, ki je bila nizko speljana, ali ki je dajala moč pri strojih za izpodreževanje in vrtnje premoga.

Nesreča pri požaru.
Chicago. — En ognjegasec je ubit, pet drugih pa je bilo ranjenih pri gašenju ognja, ki je stal v četrtki v posloju na 91 S. Chicago ave.

Kontroverza radi Brookwoodovega učilišča

Tudi predsednik Ameriške delavske federacije je skupil, kar je iskal.

New York, N. Y. — Kontroverza glede Brookwoodovega učilišča in Ameriške delavske federacije, ki je tvorila jedro razprav med naprednim in konservativnim elementom na konvenciji Ameriške delavske federacije v New Orleansu, je oživela znova, ker je William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, objavil pamflet, v katerem hvali akcijo Ameriške delavske federacije in odgovarja A. J. Musteju, voditelju delavske sile.

Green obtožuje v svojem novem letaku, da je Brookwoodovo učilišče bolj sovražno delavskemu strokovnemu gibanju, kot je bilo prvotno poročano. Dalje, da učiljstje, da prezirajo delavsko gibanje. Muste mu seveda odgovarja, da Greenova izjava dela radi tega nanj učinek, ker je malenkostna, obenem pa zelo nepoštena in nepravilna zaradi metode, po kateri dela lažnjive iz onih, ki so absolvirali Brookwoodovo učilišče in so zdaj redni, lojalni in spoštovani člani unij.

Muste pravi, da Green izjavlja, da ni dvoma, da veliko študentov po dokončanih in predpisanih tečajih zapusti Brookwoodovo učilišče in zavzamejo pet svojih mest v delavskem gibanju in ostane lojalni in se posvetijo principom Ameriške delavske federacije. Temu dodaja, da se je to zgodilo kljub naukom, ki so jih prejeli na Brookwoodovem učilišču.

Muste odgovarja Greenu, da ima mnogo pisem, v katerih absolviranci pravijo njemu, da je bila pri njih lojalnost do delavskega strokovnega gibanja utrjena vprav na Brookwoodovem učilišču, da so ti absolviranci vrli unijati ne glede na to, kaj so se učili na učilišču. Muste vprašuje, zakaj Green ne citira iz pisem teh oseb, ki so po njegovi lastni trditvi vrli člani Ameriške delavske federacije? Zakaj se ni na zadnji konvenciji namignilo, da taka pisma postojajo, ampak citiranih je bilo samo štiri ali pet nezadovoljnih oseb, ki so absolvirali Brookwoodovo učilišče? Zakaj bi se izjavljalo štiri ali pet nezadovoljnih oseb, ki so absolvirali Brookwoodovo učilišče, da je neresnična?

Končno Muste pravi. Fakt je ta, da smo bili napadeni, ker smo bolj zvesti temeljnemu nauku ameriškega unijonizma, kot oni elementi v delavskem gibanju, ki so danes pod vplivom Narodne gibanjske federacije, ki je dilingovljen in militarističen. Muste naglašja, mi kritiziramo take tendence, ker učimo naše študente se bojevati proti njim. Preveč voditeljev Ameriške delavske federacije trpi in podpira te tendence, ki se daleč ločijo od pravega bojevitvega strokovnega gibanja agresivnega in inteligentnega razrednozavednega delavstva.

Perzija zakopana v snegu.

Teheran, 1. febr. — Severno-zapadna Perzija je te dni v petih nenavadnih snežnih viharjev in silnega mraza. Mnogo kmetov je zmrznilo, ko so obšli z vozovi vred v snegu. Tri karavane mul, ki so potovale v Teheran, so izgubljene. Železniški promet je ustavljen. Debel sneg je pokril tudi Afganistan in valed tega je moral Amanullah ustaviti svoje vojaško prodiranje v Kabul.

Milijoni za armado.

Washington, D. C. — Pet dodatnih milijonov dolarjev je bilo določenih k vsoti 447 milijonov, ki je bila že prej odredjena za stroške za vzdrževanje armade. Od teh dodatnih pet milijonov je določena skoro polovica za nova letala opremljena s bombami, pol milijona pa za vzdrževanje Narodne straže in rezerve.

MNOGO BREZPOSELNIH V TIPIČNEM NESTU

Zato bi rado pred svetom prikričalo, da nima brezposelnih delavcev.

Memphis, Mississippi. — To mesto je tipično ameriško. Zato želi, da se mesto pokaže, da nima brezposelnih delavcev ali da se brezposelnih delavcev reši na eden ali drug način.

Mesto ima okoli 200,000 prebivalcev. To mesto trpi, da se je kazala Stric Tomova kočja v kinogledališčih, zato ni popolnoma južno mesto. Ampak zamorec sede v vozovih ulične železnice in busih zadaj, tako da se ne more reči, da je to mesto popolnoma severno. Mesto leži ob reki Mississippi in tvori ves med vzhodom in zapadom. Mesto je trgovsko in ima nekaj industrije.

Lani v mesecu septembru je bilo v mestu precejšnje število delavcev brez dela. Rev. Blaisdell, ki je zelo delaven v občinskem blagostanju delu, meni, da je bil to najslabši mesec v šestnajst letih. In tako je mesto odprlo svojo brezplačno posredovalnico za delo. Od meseca septembra do dne 18. januarja tega leta se je vpisalo 6057 delavcev in 1755 delavk, da iščejo delo. Posredovalnica je sporočila, da je našlo delo za 2,800 delavcev in 420 delavk. Veliko brezposelnih se ni vpisalo. Nekateri celo trdijo, da nista bili dve tretjini brezposelnih delavcev vpisani.

Politijski komisar je sklical, da je na mestu, ako mestna občina ob takih časih prične z javnimi deli. Toda politijski komisar dostavlja, da je mestna občina preubodna, da bi pričela z javnimi deli. In tako je politijski komisar odredil, da policijski organi obiščejo v treh dneh vse biljardnice v mestu. To se je zgodilo in aretirali so sto oseb. Tisti, ki niso imeli belica v žepu in so se igrali v biljardnicah, so bili pridržani v zaporih zaradi vagabondaze. Obsojeni so bili na denarno globo od deset do pet in dvajset dolarjev. Kje bodo dobili denar, da plačajo denarno globo, se sodišče ne briga. Kdor ne more plačati denarne globe, mora v špekamro.

Na policijski je prostor za "bum" v kleti ob mrzlih nočeh. Tu je prostora za kakšnih sto brezdomovcev, kadar mrzla burja piha okoli cestnih vogalov in porine živo žrebov v toplomeru proti ničli ali pod ničlo. Ako zanje ni prostora, to je, ako pride preveliko število brezdomovcev, jakat zavetja čez noč na policijsko postajo; tedaj oni dobe kose, da si napravijo ležišče na trdem cementovem tla, ker ni zanje postelj. Odrasla armada povede te nesrečneže k zajuterku. Razlike ni nobene med zamorci in belopoltniki. Hoboti, ki pridejo v mesto, ostanejo toliko časa v zaporih, dokler se ne odločijo zapustiti mesto.

Policijski komisar pravi: "Mi jih ne maramo v našem mestu." In to zadostuje.

To mesto boče pokazati, da nima velikega števila brezposelnih delavcev. Ampak vse to skupaj ne pojasni, zakaj se v posredovalnici za delo vsak teden prijavlja 250 brezposelnih delavcev več kot v prejšnjem tednu. Milošinske družbe dele milošinsko krepišče delavcem in družinam očetom, ki bi radi delali, pa ne dobe dela.

Teror na Kubi.

New York, N. Y. — Melia, ustrelen kubanski delavski voditelj v glavnem mehiškem mestu, je pisal pred svojo smrtjo, da je bilo na Kubi ubitih več kot dve sto delavcev, veliko delavskih strokovnih organizacij je bilo razpuščenih, opozicijski listi potlačeni in njih uredniki javno ustreljeni. Veliko jih je bilo izgnanih s Kube in žive v pregnanstvu.

Delavec stopil v jamo vrele vode

Zadobil je silne opečenine.

New Bedford, Mass. — John Bear, 60 let star delavec v tovarni National Spun Silk kompanije, je stopil v jamo polno vrele vode in se silno opečil. Voda v tej jami se segreje, da vre, naka služi za pranje avile. Okoli jame ni seveda nobenega ročaja in tudi ne znamenja, ki bi dolečala opominjal na nevarnost. Bear so odpeljali v bolnišnico. Prognili so ga takoj iz vode, toda bil je strašno poparjen po rokah in spodnjem delu trupla.

Med tekatilnimi delavci v New Bedfordu ni ta kompanija na dobrem glasu. Prejeli so priganjanje po takozvanem Friederjevem načinu k delu. Leonard Frieder je podpredsednik družbe in ta je določil, da morajo prejeti pasiti se na enkrat tako veliko število strojev, kot je bilo v navadi po atarum. Marcus in Leonard Frieder lastujeta dvanajst tekatilnih tovarn v sedem državah.

Šveden intervju v Rimu

Dva socialistična obiskala Mussolinija v svrhu, da ga spreobrne. Če sta res to storila, sta bila bedasta!

London, 1. febr. — "The Sunday Express" poroča, da sta dva socialistična voditelja obiskala Mussolinija v Rimu in ga nagovarjali, naj spremeni svoje stališče napram socializmu. Obiskovalca sta bila Walter M. Citrine, tajnik Kongresa delavskih strokovnih unij v Angliji, in J. Sassenbach, tajnik Mednarodne zveze strokovnih unij ali takozvane amsterdamske internacionale.

Intervju je bil v palači Chigi. Mussolini ju je sprejel in poslušal njune argumente, a kateri sta ga skušala prepričati, da je on danes na napačnem stališču. Nato je Mussolini naredil dolgo pridigo, ki je trajala eno uro. Govoril je o svojem življenju in svoji karieri, rekoč, da je on, kot sin kovača, vse svoje življenje koval in še danes vihti kladivo. Naslikal jima je po svoji Italijo in Rusijo, češ, naj primerjata obe diktaturi. Ni tajil, da je diktator. Diktatura je potrebna, je rekel, toda kakšna?

Končno je — kakor bil "Express" — zaključil pridigo s sledečimi besedami: "Jaz sem diktator petdesetih milijonov Italijanov. Moja beseda je zakon. In vidva se predzmeta priki k meni in zahtevata od mene, da delegiram vladno nad mojimi Italijani pečico fanatikov v Londonu in Amsterdamu? Gentlemen, zapravila sta svoj lastni čas; cigar denar sta zapravila, ne vem. Vajin obisk dokazuje, kako slaba in nespretna je vaša politika. Jaz sem Mussolini!"

Španski diktator se le nekoliko boji

Rebelni voditelji bodo morda pomiloščeni od smrtne kazni. Napad na papeževga nuncija.

Madrid, 1. febr. — Trije častniki — polkovnik Paz, poročnik Brix in major Cejador — ki so vodili vojaško revolto v Ciudad Realu pred nekaj dnevi, so bili po vojnem sodišču obsojeni na smrt. Danes pa poročajo, da smrtna obsodba najbrž ne bo izvršena iz razloga, ker niso punitarji nič dosegli z vstajo.

London, 1. febr. — Telefonična vez iz Madrida sporoča, da je neki neznanec večer oddal štiri strele na papeževga nuncija Frederico Tedeschinija, ko se je sprehajal po vrtu. Krogle so šle mimo in neznanec je pobegnil.

Mlad samomorilec.

Benton Harbor, Mich., 1. febr. — Robert Achison, star 14 let, se je večerj ustrčil. Njegova mati ga je okregala radi neke stvari in fant si je vzeti tako krcu, da si je kobil življenje.

Trockij potuje v Nemčijo; njegova moč v Rusiji

Bivši vodja rdeče armade in zdaj nazvani "rdeči Napoleon" ima v Rusiji tako močno organizacijo, da se sovjetska vlada ne upa položiti prsta nanj, ker se boji revolucije. Zato ga je poslala na tuje.

Moskva, 1. febr. — Tukač poročajo, da je Leon Trockij s svojo ženo in sinom vred zapustil Sovjetsko unijo.

London, 1. febr. — Iz Tiflisa v Georgiji poročajo, da so tamkaj videli Trockija, ki je bil na poti v Carigrad.

Berlin, 1. febr. — Poročevalec Universal Service je izvedel, da bo Trockij apeliral na nemško vlado, naj mu dovoli priti v Berlin, kjer bi rad obiskal zdravniškega specialista. Njegovi pristali so mu že pripravili stanovanje. Nemški zunanji urad izjavlja, da niti Trockij niti sovjetska vlada še nista poslala nobene prošnje.

Moskva, 1. febr. — (Universal Service). — Leon Trockij, "rdeči Napoleon", je bil prisiljen že drugič zapustiti Rusijo. Prvič ga je pred mnogimi leti izgnala carska policija v Sibirijo, odkoder je potem pobegnil v Evropo, danes pa mora iti v spremstvu proletarske polije — katero je sam pomagal organizirati — in na ukaz proletarske diktature, katero je sam pomagal ustanoviti pred enajstimi leti. Trockij je zapustil Turkestan pred več dnevi in zdaj se nahaja na Črnem morju.

Trockij je moral iti iz Rusije zaradi tega, ker je postal preveč nevaren na sovjetskih tleh. Šplohna govornik v Moskvi je, da je bil njegov izgon dekretiran v skrajnem momentu, ko se je "rdeči Napoleon" že pripravil na nov poč, da strmoglaviti Stalina režim in se sam postavi za diktatorja sovjetov. Trockij je zadnje mesece s pomočjo svojih pristavev zgradil tako močno organizacijo nezadovoljnih delavcev v Rusiji, da so njegovi prijatelji že odprto govorili, kako "vsak čas pomotejo izdajalce komunizma iz Kremlja."

Nekaj je bilo treba storiti. Stalin se ni brigal za osebne napade nanj, ni pa mogel gledati več, kako raste Trockijeva moč v komunistični stranki in v vsakim dnevom boljbolj ogroža sedanjo vlado. Trockij je bil že davno prijet k protirevolucionarjem. S takimi sločinci se navadno izvrši kratek proces — toda Trockij je bil izjema. Če bi bil Trockij postavljen pred sodišče in obsojen na smrt, bi bil to signal za krvave izgrede. In njegova eksekucija bi bila siguran signal za revolucijo tlačiteljskih razkošnih delavcev in rdečih vojakov, ki so izvajali mnoge zmage pod njegovim vodstvom.

Skratka: Trockijeva smrt bi bila največja nesreča za sovjet. Dokler je živ, je mir. Ali njegova prisotnost v Rusiji je bila tudi nevarna. Stalin je torej sklenil, da je najboljša, če se "rdeči Napoleon" odstrani v kapitalistični svet, kjer odpadejo skrbi sovjetske vlade za njegovo eksistenco in življenje. A kam naj gre? Kdo ga sprejme? Sovjetski diplomatje so potrkali na vrata mnogih zunanjih uradov, toda z malim uspehom. Kemal paša je dovolil, da se Trockij lahko ustavi na turških tleh, a ne za stalno.

Trockij sam si je izvolil tri dežele: Nemčijo, Švico ali Francijo; drugam ne mara iti. Zda je menda na poti v Nemčijo. Dali ga Nemčija sprejme, je drugo vprašanje. Koncem konca je Stalinu najbrž vseeno, kje je, samo da ga ni več v Rusiji. Nazaj mu ne bodo več pustili — medtem pa je ves sovjetski aparat na delu, da se njegova organizacija v Rusiji zlepa ali zgrda temeljito razbije. Lahko delo to ne bo, ali daleč ni opaziti kakih težav.

Dne 23. januarja se je Trockij ukrcal v Batumu na parnik, ki ga je odvedel v Carigrad. Z njim sta njegova žena in sin Leon. Potnega lista mu niso dali.

Ljuta razredna vojna v Sovjetski Rusiji

Boljševiki zahtevajo drastično akcijo napram kulakom in protestantski propagandi. Pomanjkanje papirja omeji tisk.

Moskva, 1. febr. — Situacija v Rusiji je razvidna, če pogledaš samo naslove v moskovskih listih. "Trockisti v Slavgorodu," "Razredni sovražniki v Arhangelsku," "Iščimo stranko," "Kasnujmo kulake (premočne kmete)," "Vrtno na cesti vse privatne trgovce, duhovne in bive burkaje." Taki so naslovi. Vse to so znaki nove razredne vojne, ki je danes v najlutejšem razmahu v sovjetskih republikah. Vojno vodijo komunisti, delavci, ki so svesti voditeljem stranke in sovjetske vlade. Sovražniki so nempi ali privatni trgovci, kulaki ali premožni kmetje, ameriški metodistični in baptistični misijonarji in trockisti, ali oni delavci, ki se še navdušujejo za Trockijev program "permanente svetovne revolucije in bojevnega komunizma."

Ce pogledaš pod naslove, čitaš, da Trockijev "kontrarevolucionarni" razdirajo svojo propagando med delavci v slavo-rodom distriktu. Vodstvo stranke je poslalo te grupe agitatorjev, ki bodo pobili propagando trockistov.

V Arhangelsku, kjer je v teka volilna kampanja, so na delu novi sovražniki sovjetskega sistema. To so verske sekte baptistov in adventistov, ki hodijo od vasi do vasi in sejejo svoj strup. Agitirajo tudi med šolarci in se poslužujejo nasilja. Na nekem volilnem shodu so izpustili jato gladnih psov, ki so razpili zborovalce.

Premožni kmetje ali kulaki odvirajo sovjetske ukrepe v Sibiriji. Nočejo dati štita na trg in skušajo dobiti kontrolo v lokalnih sovjetskih in komunističnih organizacijah.

Pomanjkanje stanovanj v Moskvi je akuten problem. Stanovanjski odbori so brez moči. Neki mlad in agilen komunist je zadnje dni izvršil samomor, ker mu sovjetsko sodišče ni hotelo iti na roke, da bi bil izpraznil neko stanovanje, v katerem so buržiji. Stalnovi delavci zahtevajo, da se vsi nempi, poplenuharji in bivši policaji pomočejo na cesti in njih stanovanja izroče delavskim družinam, ki nimajo kam iti.

Čuden problem je nastal s razdiranjem protestantskega med ruski kmeti. Misijonarji protestantskih cerkva so prišli iz Amerike in Skandinavije in njihova propaganda se širi od vasi do vasi. Tiskajo tudi svoje liste v ruščini v vedno večjem številu. Baptistični mesečnik ima 15,000 odjemalcev samo v Ukrajini.

Komunistični listi zahtevajo, da mora biti temu konec. Morda pride konec zdaj, ko je nastalo veliko pomanjkanje tiskovnega papirja. Vsi listi se bodo morali omejiti in tudi uradne tiskovine morajo biti reducirane.

Velik požar.

Darlington, La., 1. febr. — V neki trgovini v glavnem delu mesta je večerj nastal ogenj, ki se je kmalu razširil tudi na sosednja poslopja in jih deloma razdelal. Škoda se cení na pol milijona dolarjev.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vršajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicaga) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2457-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju n. pr. (Jan. 31-1929) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vaša imena s tem dnevom poteka naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

KONCEM TEDNA.

Nazadnjiaki v raznih legislaturah so na delu, kar pričajo predložene predloge. Nekateri nazadnjiaki bi radi uvedli državno policijo v državah, v katerih jo še nimajo. Državno policijo zagovarjajo, da bo sredstvo, s katerim bo država skrbela za varnost farmerjev. Iz nobene južne države, v katerih je grozovito linčanje zamorcev v modi, kot se je zadnjikrat dogodilo v državi Mississippi, ko so nekega zamorca živega pekli in pri tem še zbijali sirove šale in delali umazane in ogabne dovipe, še ni prišel glas, da potrebujejo državno policijo, da prepreči take divjaške čine. Državna policija "za varstvo farmerjev" se potrebuje le v državah, v katerih je industrija precej razvita. Človek bi moral biti res slep, da ne bi opazil in spoznal, da se državna policija zahteva in priporoča, da se uporabi proti delavcem ob času stavke.

V drugih državnih legislaturah se zopet pripravljajo predloge, ki imajo namen prepovedati poduk o evoluciji v javnih šolah. Kaj take predloge pomenijo, je razumljivo. In sicer te predloge pomenijo, obdržati ljudstvo v nevedu, da bolj potrpežljivo prenaša izkoriščanje.

Zopet v drugih državnih legislaturah se pripravljajo predloge, ki uvajajo obvezno čitanje protestantske biblije v javnih šolah, da se omeje pravice delavcem za razpostavljanje stankovnih straž itd.

Vse te predloge so nazadnjaške in imajo namen ukovati preprosto ljudstvo še v večjo mezdno sužnost. Za to je popolnoma prav, ako delavske, farmerske in druge organizacije protestirajo proti nazadnjaštvu, ki zopet dviga svojo glavo križem Amerike.

Roland D. Sawyer, napreden član legislature države Massachusetts, je predlagal, da se delavci zavarujejo proti brezposelnosti. Sawyer predlaga, da odrasli delavci dobe po \$2.50 na dan brezposelne zavarovalnine, delavci pod osemnajstim letom pa \$1.25.

Vsota ni velika, ampak pomeni, da bo začetek storjen na zavarovalnem polju proti brezposelnosti. Predloga najbrž tudi ni idealna, kot jo zahtevajo organizirani in zavedni delavci. Ampak nekaj je, kar znači, da se tudi v Ameriki uvede zavarovanje proti brezposelnosti. Hrast tudi ne pade z enim mahljem. Kadar bo storjen prvi korak, je naloga organiziranega in zavednega delavstva, da bo storjen tudi drugi in da se v najkrajšem času dospe na cilj.

Francis Perkins, novi državni industrijski komisar v državi New York, izjavlja, da je število zaposlenih delavcev v državi New York tako nizko, kot še nikdar prej, kot kažejo zapisniki.

Ta izjava industrijskega komisarja potrjuje, da so bile vse govorance v volilni kampanji o prosperiteti, ki se je razlila prek dežele, prazne govorance in pesek delavnemu ljudstvu v oči.

Barry, predsednik Državne delavske federacije v državi New Hampshire, izjavlja, da predloga, ki določa osem in štirideset ur dela v tednu za delavke in mladoletne pod 18. letom, ne bo prišla daleč v legislaturo. Predsednik legislaturnega odbora za delo je neki bivši tovarniški agent, ki je prijazen napram amoskeagóskim tovarniškim interesom, ki zaposlijo dvanaest tisoč delavcev.

Barry se najbrž ne moti. Predloga bo priromala do odsekovnega predsednika, na to bo mirno zaspala v njegovem žepu, ali se pa porine na zaprašeno polico, da tam čaka boljših dni in vstajenja, ki nikdar ne pride.

Tako se godi z delavskimi predlogami, ker delavstvo ne skrbi za izvolitev svojih zastopnikov v postavodajne zbornice.

VESTI IZ NASELBIN

V organizaciji je moč.

Cleveland, O. — Velikokrat sem že naglašal, da je moč v organizaciji, najsi bo strokovna, politična, gospodarska ali podporná. To se je pokazalo v velikih slučajih. Ako priremo od kraja, bomo videli vsepovsod isto. Če priremo pri SNPJ, vidimo precej velik napredek in slovo, dalje vidimo močno organizacijo Ameriške delavske federacije, ki kateri pripadam. Gotovo osebe trde, da Federacija ni za nič. Jaz je tu ne bom hvalež, ker ni hvale vredna kar se tiče njenega vodstva, česar pa smo v veliki meri krivi sami, ker smo sami slabi. Ako bi bili mi 100% organizirani in da bi se tudi brigali za organizacijo, pa bi bilo drugače. Še nekaj. Ako bi ne imeli te organizacije, potem bi šele spredvideli, kako bi se nam godilo brez nje.

V organizaciji je moč tolikšna, kakor si jo zna delavstvo ali nje članstvo pridobiti, če se zanjo briga, če je pa indiferentno, seveda gre enostavno organizacija rakavo pot. Organizacije so delavstvu krvava potreba. Marjake postopajo z delavci bolj ugodno, ker so organizirani. Tako je na primer pri N. Y. C. R. R. Ta družba je toliko dostojna, da se s nami pogovori in pogodi, kadar kaj zahtevamo. Razume se, da je treba vprašati prav po ljudovsko, potem šele gre. Vselej pa nam tudi ne gre kar tako slepa.

Prej kratkim smo predložili neko zahtevo, a jo je družba odklonila, to je, sprejela jo je le delno, dala nam je vsaj nekaj. Ako pogledamo k drugim družbam, vidimo, da so mnogo slabše v tem pogledu. Naša nam je dala vsaj pet centov več plače na uro. Ni velika ta vsotica, a zadovoljiti smo se morali, ker nekaj je boljše kot nič. Ta družba, New York Central Railroad, ima ogromne dobičke, kljub temu pa je treba priznati, da se tudi ta mala vsotica njej veliko pomeni, nam pa kaj malo.

Rojaki, pristopajte v organizacije, ker le v organizaciji je moč delavstva. Nikar se ne zanašajte, da vam bo družba kar sama kaj dala. Ne, če odtrgala vam bo, ako bi videla, da ste neorganizirani, nesložni, da vam sebi všeče. Vidimo, da tudi družbe in velike korporacije se še vedno spajajo v večje in večje skupine, pa nikar ne mislite, da delajo to v našo korist, ampak v svojo. Tudi delavci se morajo organizirati in združiti v velike delavske organizacije, ki nas bodo protektrirale pri delu in v slučaju nesreče ali bolezni. To je danes absolutno potrebno modernemu delavcu, ako hoče, da ne bo res pravi suženj za vselej. Le v organizaciji je moč delavstva, zato pa vsi v delavske organizacije.

Delavski pozdrav vsem!

Anton Mravljec.

Deficit Peoples banke.

Farrell, Pa. — Tukajšnja Peoples banka je pred 10 dnevi zaprla svoja vrata. Sprva smo mislili, da je začasnó, radi državnih nadzornikov, pozneje se je doznalo, da je v banki velik deficit, in da bržkone bodo trepli tudi viagratelji.

V tej banki imamo Slovenci vse svoje prihranke, kar si more človek prihraniti za deževne dneve. Društvo "Slovenec" št. 289 SNPJ ima v svojo imovino vloženó, tako tudi Slovenski dom, ki ima svoj čekovni račun. Sedaj so pozvali vse tiste, ki so imeli kaj stika z to banko, da naj prinesejo vse svoje knjige ter jih izročijo nazaj, da bodo pregledali, kako je prišel polom. Ali je denar odnesen ali kaj. Seveda, vprašanje nastane, kako to, da ni nobeden uradnikov še aretirán. Banka je poslovala s svojim polmilijonom. Ali bo ta denar vse izgubljen, nastaja sedaj vprašanje. Z banko so poslovali povsem inoemceli. Ako je kje kaj naših rojakov, naj pošljejo knjige ali pa sami pridejo sem, da ne bodo zadrževali preiskave državnih nadzornikov. Slovenski dom ima svoje posojilo v znesku \$2.500, ki ga mora v tridesetih dneh vrniti, ali pa bo moral potem kakšne druge banke izvesti vknjižbo.

Na seji dne 20. jan. so člani Doma zaključili, da naj se vpraša vse tiste, ki so podpisali zadolžnice, da naj plačajo, ako mo-

rejo, svoje zadolžnice, potem nam ne bi bilo treba imeti nobene vknjižbe na Slov. domu. Vknjižbe tudi sedaj nismo imeli, čeravno nam je omenjena banka dala na posodo \$5.000; dali so nam samo na takozvano pogodbo not. Vse naše zastopnike po bližnjih naselbinah prosimo, da obiščete naše članstvo, glede tega vprašanja. Kakor kaže sedaj, se bo prejelo nekaj delavčevega denarja s tem, da bomo izgubili, vzel bo pa dosti časa, predno se bo kaj dobilo.

H koncertu Lovšetoje v Sheboyganu.

Sheboygan, Wis. — V teku dveh mesecev smo tu imeli krasno priliko dvakrat slišati našo milo pesem iz grl naših poslancev pesmi iz rodne grude, poslancev pravim, ker prinesla sta med nas ljubkost in kakovost, pomen in vrednost, čustvovanje in ponos — kar premore slovenska pesem. To sta nam prinesla iz domovine Šubelj in Lovšeto.

Lovšeto je pred dobrim tednom priredila koncert v tukajšnji farni dvorani in v dvorani, ki nikakor ne odgovarja takim namenom, k večjemu kalšnim cerkvenim bazilicam in malim igram. Ga. Lovšeto je z njenim glasom imela pravico do boljše dvorane, kar bi se moralo pri aranžiranju upoštevati.

Kljub temu sem uševal Lovšetoje glas in interpretiranje naše pesmi, ker naša primadona lastje milino v glasu in izražala pomen besedila narodnih pesmi tako versatilno. Operne arije so bile nekaj posebnega, vzvišene in uševal sem, četudi sem se zavedal, da bi v boljši dvorani donela njena pesem vse bogatejšje in privlačnejše pa tudi ljubkejšje in okrepilnejše.

Tukajšnji dnevnik je priobčil oceno svojega kritika o naši operni pevki, in bila je pohvalna in dokaj lahkava, kajti vsakdo, ki razume kolektiva glasbena proizvodnja, lahko ume izredno bogat glas in melodijno nadarjenost naše pevke ga. Lovšeto.

Kako človeka, okrepča lastna pesem, da jo vsaj ob času od časa sliši iz grla umetnikov, kot smo to imeli priliko v teku zadnjih dveh mesecev. Je potrebno, umestno in koristno za naš narod, da se v njem obudi zanos in ponos za vse, kar je slovenskega, obenem pa se da priliko naši mladini spoznavati naše biserne in se ji utrdi pravi čut do samozanosa, da prihaja iz slece malega naroda, ki pa ima vse tiste vrline, kot jih je najti pri velikih narodnih skupinah.

Zivela slovenska pesem! Naši umetniki krepak pozdravi! Slovensko pesem umetniško zapeto pa dajmo v dostojne nje vredne dvorane.

Poročevalac.

Požar uničil šolo na Calumetu.

Calumet, Mich. — Dne 29. januarja je požar uničil tukajšnje ljudsko šolo "Washington". Ko je v poslopju nastal ogenj, se je v razredih nahajalo nad 600 otrok in učiteljic, ki so pa vsi pravočasno ubežali plamenom požara, ki ga niti takojšnja pomoč calumetake in lauriumske požarne brambe ni mogla preprečiti.

Ta šola je bila ena izmed največjih v tem okraju. Služila je osnovnim in srednješolskim razredom. Ognjevarci so oteli le nekaj knjig in vao municijo, ki se je nahajala v poslopju, in ki je služila srednješolskim vojakom pri vježbanju. Škoda se ceni nad \$50.000. Poslopje je bilo postavljeno leta 1875 in leta 1918 je bilo kompletno prenovljeno, kar je stalo \$77.000. Takrat je bil montiran nov ventilacijski sistem, sanitarni sistem in skupna dvorana iz jekla, kar je dalo notranjstvi strukturo moderen in okusen vti.

Na seji šolskega odbora, ki se je vršila takoj isti večer po požaru, je bilo sklenjeno, da srednješolski pohajajo v skupno sedanjó srednje šolo, četudi je le malo prostora v njej, šolarji o snovne šole pa bodo dobili prostora v Morrissonovem poslopju in v šolah, ki so bliž sedaj zaprte. Na ta način ne bodo šolarji prizadeti valed požara pri njih učenju.

Poročevalac.

Rudarske razmere v Penni.

Burgettstown, Pa. — Prav lahko si bi kdo mislil, da smo v tej slovenski naselbini že vsi pomrli, ali pa da smo se izselili kam drugam, ker ni bilo od tu že dolgo nobenega dopisa v Prosveto. Nihče neče poročati kaj in kako se imamo, pa tudi jaz bom le bolj na kratko poročal, kaj dobrega ni, slabega pa se menda itak ne aplača v javnosti obožati.

Omenim naj, da so nas spravili popolnoma na ničlo. Veliko je bilo pisanja o pennsylvanekem štrajku. Tukajšnji Slovenci smo se trdno držali na stavki do zadnjega dne. Sedaj se je nekaterim posrečilo dele nazaj dobiti, več pa nas je brez dela, ker smo bili zvesti rudarski organizaciji. Tisti, ki so dobili delo nazaj, zaslužijo zelo slabo, komaj toliko, da se prežive za šilo, pa morajo biti podložni in ponižni bosu; še dihniti ne smejo.

Tako se danes godi tukajšnjim rudarjem, našemu vodji Lewisu je pa prav dobro, kajti \$12.000 je pač lepa vsota, pa še gleda, da dobi kaj od kompanije.

Resnica je, da so ljudje veliko črtvovali za to stavko, da bi iz nje prišli zmagoviti, ali če so naši voditelji prejele denar, no ga kar lepo spravili v svoj žep, ko so imeli dovolj, so rekli, da je konec stavke, rudarji pa lahko greste s trebuhom za kruhom. — Tukaj je veliko Slovencev, ki vedo povedati, da kaj takega se še ni godilo, da morajo sedaj garati 12 ur za nobga dva dolarja. Pa se še ališ, da pobirajo denar za stavkarje. Ne vem čemu, ker tukaj ne dobimo nobene podpore že od oktobra meseca.

Dovolj o tem in o zavoheni premogarski stavki, ker ljudstvo že itak ve. — Na društenem polju gre počasi. Novih kandidatov nimamo veliko, to pa ni naša krivda, ampak krivda krivičnega kapitalizma. — Na pretekli delničarski seji je bilo sklenjeno, da priredimo dne 9. februarja zvečer veselicó. Problema so vsa okoliška društva, oz. njih članstvo in vsi posamezni rojaki, da se udeležijo iste, kajti pripravljenega bo dovolj za vse. Torej nikar ne pozabite, vai Slovenci in Hrvatji, in okole, da nas dne 9. feb. posetite v velikem številu. — Frank Lawrich.

Smrtina kosa.

Lorain, Ohio. — Človek ne ve ne ura ne dneva, kdaj se mu bo pretrgala nit življenja.

Naše društvo je v teku štirinajstih dni zgubilo kar dva člana iz svoje arede. Brat Anton Simonič je del na delo dne 28. decembra zdrav in vesel, ob deseti uri dopoldne se je že raznesla vest, da je pri delu smrtno ponesrečil. Pokojni je bil rojen 11. maja, 1885, v vasi Drašči, okraj Černomelj, Dolenjska, v Ameriki je bival 22 let. Tu zapušta ženo in pet mladoletnih otrok.

9. januarja je podlegel pljučnici brat Frank Uriš, kateri zapušta soprogo in tri otroke. Tako je v teku štirinajstih dni izgubilo naše društvo dva dobra člana. Zatorej rojaki, kateri le plate pri nobenem društvu, pristopite k SNPJ in bodite pripravljeni na vse, kajti Prešeren je rekel, da "Dolgost življenja človeškega je kratka, a dneva ne pove nobena pratka."

Obema umrlim bratoma bo društvo dhranilo trajen spomin. Prizadetim družinam v imenu društva naše sožalje!

John Bruce, tajnik društva 17.

Smrt koristnega delavca.

Yale, Kans. — V ponedeljek 28. januarja popoldne je nenadoma umrl br. Anton Rutar. Sam si je vzel življenje s kroglo. Star je bil 51 let in zapuška družino. Doma je bil od Smarjete pri Krškem. Pokojnik je bil član društva št. 9 SNPJ, h kateremu je pristopil v letu 1906. Bratom po drugih naselbinah je bil znan, ker se je udeležil več konvencij SNPJ. Bil je tudi delegat na zborovanjih rudarske unije. Kot star naseljenec je dolga leta gostil v premogovnikih, toda končno se je naveličal življenja, ki mu ni prineslo nič dobrega. Kljub trdemu delu in razmeram je imel dober humor; znal se je šaliti in delati dovpite kot malokdarj. Počivaj v miru, Tone, mi te pa ohranimo v dobrem spominu.

Poročevalac.

Ivan Malek:

OPAZOVANJA

Klopotec.

G. Trunk je iznesel veliko jajce: — v palači newyorškega kardinala ni bilo nobenega potresa, ko sta trčila kardinal in znanstvenik Barnes. Brate Trunk se bavi samo s "potresom", popolnoma pa ignoruje dejstvo, da sem jaz kardinala zato omenil, ker je rekel, da papež podpira moderno znanost s tem, da ima na svojem dvoru najboljšee zdravnike! To je bil point in nič drugega, toda Trunk je to enostavno prezrl, ker je vedel, da bi tudi njegovi čitatelji lahko spoznali, kako je kardinal smešen, kadar govori o znanosti in papeževih zdravnikih.

Jajce je bilo takoj velik klopotec.

Ko pride Trockij v nebesa...

Naš stari Brisbane je moderen kristjan. On izključuje pekel in peklenske muke iz svoje religije. Brisbane rad potaplja po rami kardinala, ako je v katoliške demokrate, ampak vera v pekel mu je prebarbarska. To vero naj imajo barbari, barbari in civilizirani.

Brisbane pošlje vsakega človeka naravnost v nebesa, pa naj bo kristjan, žid, musliman ali ateist. Tudi brezverskega Trockija čaka stolček v nebesih. In ko pride Trockij v nebesa, najde tam Dantona in Robespiera — ki sta sekala glave plemičem in buržuem za časa francoske revolucije in sama izdihnila na giljotini — katera bosta simpatizirala z njim. Prav lahko se zgodi, da krogla pošlje Trockija v nebesa. Simpatije bodo tedaj toliko večje. Lenin, ki je tudi v nebesih, je najbrž vesel, da je su življenja.

Naval na Einsteinovo brošuro

Knjižica šestih strani, ki je izšla v Berlinu, ima svetovni trg. Einstein poudarja kot "znanstveni Mojzes."

Berlin, 1. febr. — Ta teden je izšlo v založbi pruske akademije znanosti najnovejšo delo svetovno znanega nemškega učenjaka Alberta Einsteina. Knjižica, ki ima naslov "Zur Einheitlichen Feldtheorie" in šteje samo šest strani, vsebuje enotno matematično formulo temeljnih zakonov težnosti (gravitacije) in elektromagnetizma.

V zgodovini moderne vede še ni bilo slučaja, da bi kak spis kategetikoli učenjaka obudil toliko zanimanja kakor ga je ta Einsteinova knjižica. Iz vseh krajev sveta prihajajo naročila za Einsteinovo formulo, ki se prodaja po 25 centov. Ta knjižica se danes prodaja najbolje med vsemi knjigami v Nemčiji, dasi — in to je drugi paradoks — vsebuje nekaj, kar je priproste mu človeku absolutno nerazumljivo. Sploh je malo znanstvenikov, ki bodo dodobra razumeli to delo brez dolgočasnega študiranja. Profesor Freundlich, vodja Einsteinovega instituta v Potsdamu, celo pravi, da je na vsem svetu morda ducat ljudi, katere vzame od dveh do pet let, predno preizkusijo in potrdijo novo Einsteinovo teorijo.

V tem drobnem Einsteinovem delu je prvič v zgodovini znanstva postavljen en sam temeljni naradni zakon, ki pojasnjuje vse druge naradne zakone in pojave. Omenjeni profesor Freundlich imenuje formulo "ključ do vseh doslej še nepojasnjenih tajnosti narave in življenja," dodim imenuje Einsteina "znanstvenega

Mojsesa, ki vodi človeštvo na svetlo." Značilno v novem Einsteinovem delu je tudi to, da je veliki slah, gravitacija in elektromagnetizem, križata in spregajata. Značilno v novem Einsteinovem delu je tudi to, da je veliki slah, gravitacija in elektromagnetizem, križata in spregajata. Značilno v novem Einsteinovem delu je tudi to, da je veliki slah, gravitacija in elektromagnetizem, križata in spregajata.

Nov načrt za zvišanje števila policajev.

Januar prišel in odšel z Chicago.

Chicago. — Letošnji mesec od leta 1920. Do januarja je zapadel sneg in lakota se je ničelski mraz vil sedemkrat in — seveda — zadnji dan meseca je bil leden. Vremenski biro poroča, da je bil padec snega v povprečno 17 palcev, očetov nad normalo in povprečna temperatura je bila 17,8 stopinj 5,9 stopinj pod njo. Po vsem srednjem zapadu debel sneg, ki precej ovira niški in avtni promet. Toplo me še ni na vidiku.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENCI"

...venako mladino!

Alphonse Daudet:

Zadnji dan šole

(Povest malega Alzacana.)

Tisto jutro sem se zakašnil, da bi šel v šolo in sem se bal, da bi bil okaran in to tem bolj, ker nam je g. Hamel dejal, da nas bo izpraševal o partitipih, a jaz nisem znal niti besedice o njih.

In vreme je bilo tako toplo, tako jasno!

Cul sem živigati kose v meji ob gozdu, na sosednjem travniku sem videl Pruse, ki so se vadili. Vse to me je mikalo bolj kakor pravila o deleznihih; toda imel sem toliko moči, da sem se premagal in stekel proti šoli.

Ko sem šel mimo županstva, sem zagledal, da stoji tam zraven majhne rešetke z oglasi polno ljudi. Dve leti je že od tega, kar so prihajale k nam vse slabe vesti o izgubljenih bitkah in revizicijah, in mislil sem si, ne da bi se ustavil:

"Kaj se more neki še zgoditi?"

Ko sem tekkel čez trg, mi je kovač Wachter, ki je s svojim vajencem pravkar bral oglasa, zaklical:

"Nikar se tako ne podvizaj, mali; boš še vedno pravočasno prišel v svojo šolo."

Mislil sem, da se je šalil z menoj in sem ves zaspel stopil v majhno šolsko dvorlince.

Običajno je bil pred začrtkom pouka tak hrup, da se je čul na ceste: zapiranje in odpiranje predalov, učenci so glasno ponavljali, mlačši si ušesa, učitelj je z debelim črtalom tolkel po klopih:

"Malo miru!"

Hotel sem izkoristiti ta običajni ropot in neopažen doseči svojo klop; — toda prav danes je bilo vse mirno kakor nedeljsko jutro. Skozi odprto okno sem videl tovariše na svojih prostorih in našega učitelja, hodečega sem in tja z ogromnim železnim črtalom v roki. Bilo je treba odpreti in vstopiti v sredo te silne tišine. Mislite si, ali sem bil rdeč in če sem se bal!

Učitelj me niti ni ježno pogledal in mi je dejal zelo ljubeznivo:

"Idi hitro na svoje mesto, moj mali; hoteli smo že začeti brez tebe."

Naglo sem vstopil v svojo klop in se vsedel. Seleda, ko sem se nekoliko umiril, sem zapazil, da je imel naš učitelj svojo lepo zeleno salonsko suknjo in črnoobrobiljeno svileno čepico, kar je nosil le ob nadzorovanju ali delitvi daril. Sploh je bilo na vsem razredu nekaj posebnega in svečanega. Najbolj me je pa presenetilo, da sem zagledal v ozadju dvorane v klopih meščane, ki si so sedeli in molčali kakor mi: starega Hau-

serja s svojim triogelnikom,

starega župana, starega pismo-

nošca in ostale. Vsi ti ljudje so se mi zdeli žalostni; Hauser je prinesel s seboj star abecednik s strganim robom in ga je držal na kolenih odprtega.

Ko sem se čudil vsemu temu, je g. Hamel stopil za kateder in nam dejal z istim sladkim glasom, ki me je bil z njim prej sprejel:

"Otroci moji, danes vas zadnjič poučujem. Iz Berlina je prišel ukaz, da se odlej mora v Alzaciji in Loreni poučevati le v nemščini. ... Novi učitelj bo dospel jutri. Danes je zadnjič francoski pouk. Prosim vas, bodite prav pazljivi."

Moja zadnja francoska učna ura!

In jaz sem znal komaj pisati! Torej se ne bom nikoli naučil! In pri tem bo moralo ostati! Kako sem si želel tedaj izgubljenega časa, pouka, ki sem ga zamudil z iskanjem gnezd in z drzanjem na Saari! Moje knjige, ki sem se jih takoj navlečal in jih tako težko nosil, moja slovnica, moje svetopisemske zgodbe so se mi sedaj zdele stare prijateljice in zelo me je bolelo, da jih bom moral zapustiti. Isto je bilo z gospodom učiteljem: misel, da bo odšel in ga nikoli več ne bom videl, je zbrisala spomin na vse kazni in udarce s črtalom.

Ubogi človek!

Torej na cast zadnji šolski uri je oblekel lepo prazno obleko; sedaj sem razumel, zakaj so prišli stari meščani v šolo sedet. Zdelo se je, da hočejo s tem pokazati svoje obžalovanje, da niso pogostje hodili sem. Bilo je to tudi kakor zahvala našemu učitelju za štiridesetletno dobro službo; izpolnili so svojo dolžnost do domovine, ki je odhajala.

Bil sem v vseh teh razmišljanjih, ko sem zaslišal svoje ime. Bil sem na vrsti, da bi pripovedoval na pamet. Kaj bi dal, da bi mogel povedati tisto slavno pravilo o partitipih dovolj glasno in jasno ter brez napake! Toda zmedel sem se pri prvih besedah, stal sem in se majal v klopi, bil sem otožen in nisem upal dvigniti glave.

"Ne bom te zmerjal, moj mali Franc, glej tako-le: vsak dan praviš: Ba! imam še čas, naučil se bom jutri. In zdaj vidiš, kaj prihaja. ... Ah, to je bila velika nesreča naše Alzacije, da je vedno odlagala svojo izobrazbo na naslednji dan. Sedaj so pa ti ljudje prisiljeni, da nam rečejo: Kako! vi trdite, da ste Francosi in ne znate niti govoriti niti pisati lastnega jezika! ... Pri vsem tem nisi ti, dragi Franc, največji krivec. Mi vsi moramo prejeti dober del teh očitkov."

Vašim staršem ni bilo mnogo do tega, da bi se vi izobrazili. Raje so vas priganjali k delu na polju ali v predilnicah, da bi si kak denar več prislužili. In jaz sem — ali si nimam ničesar očitati? Ali vam nisem večkrat ukazal zalivati svoj vrt mesto učenja? In kadar sem hotel iti loviti postvri — ali vam nisem dal prostoro? ...

Nato nam je g. Hamel začel govoriti o francoskem jeziku, rekoč, da je to najlepši jezik sveta, najbolj jase in trden, ki ga moramo čuvati in nikoli pozabiti. Zakaj narod, ki ga osušijo in ohrani svoj jezik, ima v jeziku ključ v svobodo. Nato je vzel slovnico in bral našo lekcijo. Čudil sem se, kako sem vse razumel. Vse, kar je dejal, se mi je zdelo lahko, lahko. Mislil, da nisem nikoli tako pazno poslušal in da on ni nikoli tako potrpežljivo razlagal. Dejali so, da nam je ubogi človek hotel pred odhodom dati vse svoje znanje.

Po berilu smo prišli k pisanju. Za ta dan nam je g. Hamel pripravil popolnoma nove vzorce, na katerih je bilo lepo okroglo zapisano: Francija, Alzacija, Francija, Alzacija. Bilo je kakor bi zastavice plapolale z naših pisalnikov. Bilo bi treba videti, kako si je vsak prizadeval in kak molk je bil!

Ni se čulo nič drugega nego škrtanje peres po papirju. Nekeč so prileteli hrošči, toda nihče se ni zmenil zanje, celo najmanjši ne, ki so si prizadevali, da bi svoje prekljaste črte izdelali vestno in s srcem.

Na šolski stehi so zamolklo grulili golobi in mislil sem si: Kaj njih ne bodo prisilili, da bi nemški grulili?

Od časa do časa, ko sem dvignil glavo znat papirja, sem videl, kako je g. Hamel nepremično sedel in motril predmete okoli sebe kakor bi hotel v svojem pogledu odnesti vso šolsko sobo s seboj. ... Pomislite, štirideset let vedno na istem mestu, z dvoriščem pred seboj in z vedno isto učilnico. Edino klopi in pisalniki so se sbrusili in ogladili; orehi na dvorišču so zrastle in hmelj, ki ga je sam vzgojil, je ovenčal okna skoro do strehe. Kaka sreča bol je morala mučiti ubogega človeka, ker je moral vse to zapustiti in slikaati svojo sestro, ki je hodila po sobah in zapirala kovčke, ker sta naslednji dan morala odpotovati in zapustiti deželo za vedno.

Vendar je imel srčnost in nas je poučeval do konca. Po pisanju smo imeli zgodovino, nato so malčki peli: ba be bi bo bu. V ozadju sobane si je stari Hauser nataknil naočnike in, držeč svoj abecednik v roki, zlogoval črke z njimi. Videlo se je, da se tudi on trudi; glas se mu tresel od ginjenosti in vse to je bilo tako smešno, da se nam je vsem hotelo smejati se in jokati se. Ah, spominjal se bom tega dne!

Hipoma je cerkevna ura odbila poldne in zazvonilo je angelsko oznanjenje. Isti hip so pod našimi okni zabučale trombe Prusov, ki so se vračali z vaj.

G. Hamel se je ves bed dvignil s svojega stola. Nikoli se mi ni zdel tako velik.

"Prijateljji moji — je dejal — prijateljji, jaz ..."

Toda nekaj ga je dušilo in stavka ni mogel končati.

Tedaj se je obrnil proti tabli, vzela kos krede in je z vso močjo napisal kakor je mogel veliko:

"Živela Francija!"

Naslonjen na steno in brez besede je ostal tam ter nam dal znak z roko:

"Končano je ... pojdite."

Muslimani, ne smejo uživati svinjskega mesa ne vida. Vera jim prepoveduje to. Pa se je peljal neki musliman v vlak.

Nasproti mu je sedel katoličan, ki je baš izvekel iz svojega nahrbtnika celo svinjsko pečenko. Tudi muslimanu jo je ponudil. Odklonil je.

"Ne smem, vera mi prepoveduje."

Katoličan je nato potegnil iz nahrbtnika še steklenico vina in jo enako ponudil muslimanu, ki pa jo je z istim odgovorom odklonil. Katoličan je lepo sam jedel in pil, muslimanu pa so se cedile aline. Pa je dejal:

"Veste, gospod, če pa me kdo prisili piti vino, ga smem. Tako pravi vera: le če te kdo prisili s silo, smeš piti vino ne da bi grešil."

Katoličan potegne iz lepa revolvera in ga nastavi na muslimana na prsa:

"Boš pil ali ne?"

In musliman je vesel pil vino. Ko se je napil, pravi: "Zdaj mi pa še za pečenko nastavite revolver na prsa."

Ali hoteli smati pravilno pisati "Slovensko-angliško slovar"? In čitati angleško? Naroči si katere je izdelal in ima na prodaj Književna hiša S. N. P. J.

Zdravnik poučuje v javnem kurzu, kako se rešuje utopljenec, pa vpraša: "No, vi, povejte mi, koliko časa se mora utopljenec poskušati z umetnim dihanjem spraviti k zavesti? Koliko časa moramo gibati njegove roke, stiskati prsa in kakor sem vam pač razložil?"

"Toliko časa, dokler ne umre," je nekdo odgovoril.

Urednik nekega lista bi kmalu utonil, a ga je še pravočasno rešil neki mlad človek. Urednik pravi: "Ne vem, kako bi se v zahvalil, da ste mi rešili življenje!"

Mladi fant: "Natisnite mi pesmi."

Urednik: "Rajši me kar na vodo vrzite."

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENC, vredno \$5.00 — ako nam pošljete brez odbitka svoto \$6.30.

Ali pa tri knjige: SLOV.-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$6.30.

To velja za člane S.N.P.J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$7.50.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALCE in HRB-TENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$2.50. Nečlani pošljejo \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravitelstvo na naslov:

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Pošljite \$.....

Ime

Naslov

Država

Jack London:

MORSKI VRAG

(In angleščine prevel I. M.)

Res je bila to malenkost, če pa se pomisli, da si jih je kapitan izmislil na stotine, da je z njimi trpinčil mornarje, si moremo vsaj nekoliko misliti, kakšno je bilo njihovo duševno stanje.

Razume se, da je bilo mnogo godrnjanja in da so se neprestano pojavljali majhni izbruhi. Padali so udelci in vedno so dva, trije zdravili poškodbe, dobljene od človeške zveri, ki jim je poveljevala. Dogovorjen skupen nastop je bil nemogoče sprico cele orožarne, ki so jo imeli v medkrovju in kabini. Posebno sta bila Leach in Johnson žrtvi peklenske zlobe Wolfa Larsena, in silna otožnost, ki se je ustanovila na Johnsonovem obrazu in v njegovih očeh, me je ganila, da mi je srce krvavelo.

Z Leachom je bilo drugače. V njem je bilo vse preveč borbene živali. Navdajala ga je nenasična besnost, kakor je bilo videti, ki mu ni dala časa, da bi se užalostil. Ustnice so se mu namršile v neprestanem renčanju, ki je izbruhnilo, čim je videl Wolfa Larsena, strašno in preteče in nezvestno, kakor sodim. Videl sem ga, kako je sledil z očmi Wolfu Larsenu kot sledi žival svojem čuvaju, globoko v grlu pa je donelo živalsko renčanje in prihajalo med zobmi na dan.

Spominjam se, da sem se ga nekega lepega dne na krovu dotaknil za ramo z namenom, da bi mu dal neko povelje. Kazal mi je hrbet; ko pa je začutil moje roko na svoji rami, je poskočil kvišku in proč od mene, zarenčal in obrnil glavo med skokom. Za hip me je bil zamenjal s človekom, katerega je toliko sovražil.

Z Johnsonom bi bila pri najmanjši ugodni priliki ubila Wolfa Larsena, ampak ta prilika se jima nikdar ni ponudila. Wolf Larsen je bil preveč prebrisan; vrh vsega pa tudi nista imela primernega orožja. S samo golo pestjo je bilo docela nemogoče. Tupatam se je kapitan moral boriti z Leachom, ki se je vedno srdito boril kot divji maček, z zobmi, nohti in pestmi, dokler se ni izmučen ali nezavesten zgrudil po krovu. A nikdar se ni izumikal zopetnemu boju. Ves zlojed, kar ga je bilo v njem, je posiljal na boj zlojeda, ki je bil v Wolfu Larsenu. Samo da sta ob istem času dospela na krov, takoj sta se spopadla, preklinjala, renčala, bila. Videl sem tudi, da se je Leach brez opozorila ali brez izzivanja vrgei na Wolfa Larsena. Nekeč je vrgei svoj težki nož in za palec je manjkalo, da ni zadel kapitana v grlo. Drugikrat je spustil s prečke na srednji jambori špičasto železo, s katerim cepijo vrvi. Na zibajoč se ladji je tak lučar težaven, toda ostra špiča, ki je privržigala iz visočine petinsedemdeset čevljev, je skoraj zadela Wolfa Larsena na glavo, ko je stopil iz stopnišča, ki vodi v kabino, in se je zapčila dva in pol palca globoko v trdni les krova. Drugič zopet se je priklopal v medkrovje, se polastil nabite puške in je pohitel na krov; a spotoma ga je ujel Kerfort in ga razorožil.

Dostikrat sem se čudil, zakaj ga Wolf Larsen ni ubil in a tem naredil konec neprestanim napadom. On pa se je samo smejal in je užival nevarnost kot je vse kazalo.

"Življenje je šele živo," mi je pojasnjeval. "Kadar ga človek takorekoč nosi v eni roki. Človek je po naravi hazardni igralec in življenje je najvišja stava, ki jo more postaviti. Čim večja je neenakost, tem bolj te presinja. Zakaj bi se odrekel veselju, ki ga imam, ko vzemirjam Leachovo dušo do mrličnosti? V tem pogledu mu izkazujem dobroto. Večina občutkov je na obeh straneh. On živi bolj kraljevsko kot val drugi mornarji na sprednjem delu ladje, da si se ne zaveda tega. On namreč ima nekaj, kar drugi nimajo: ima namen nekaj storiti in izvršiti, vse prevzemajoč cilj, za katerim stremi, želja, da bi me ubil, upanje,

da me utegne ubiti. V resnici, Klada, on uživa življenje imenitno. Dvomim, da bi bil kdaj prej živel tako hitro in tako vneto, pošteno rečeno, večših ga kar vidim, kako divja v presilni strasti."

"Ampak to je malodušno, malodušno!" sem vzkljnil. "Vse prednosti so na vaši strani."

"Kdo je izmed naju, teboj in menoj, večji malodušnej?" je vprašal resnobno. "Ako je položaj neprijeten, se pobotaš s svojo vestjo, ako si pri stvari zraven. Ako bi bil v resnici velik, v resnici zvest sebi, ali bi se pridružil Leachu in Johnsonu. Ampak tebe je strah, strah te je. Ti hočeš živeti: življenje, ki je v tebi, kriči in vpije, da moraš živeti, naj velja kar hoče; tako živiš sramotno, nezvest najboljšemu, o čemur sanjaš, grešec zoper vso svojo bomo pravnost in drviš s svojo dušo naravnost v pekel, ako je sploh kak pekel! Pah! Jaz igrar srečnejšo ulogo. Ne grešim, ker sem zvest pobudam življenja, ki je v meni. Jaz sem vsaj odkritorečen do svoje duše, ti pa nisi!"

V njegovih besedah je bila neka ost. Nemara sem koncem koncev res igral malodušno vlogo. In čim bolj sem razmišljal o tem, tem bolj se mi je dozdevalo, da je moja dolžnost, da ravnam po njegovem nasvetu, da združim svoje moči z Leachom in Johnsonom in mu strežem po življenju. Baš v tem mislim, se je oglasila stroga vest mojih puritanskih prednikov, ki me je naganjala do temnih dejanj in je odobrvala celo umor kot pravilno vedenje. Pobavil sem se s to mislijo. Jako npravno dejanje bi bilo oprstiti svet take pošasti. Človečanstvo bi bilo zaradi tega boljše, srečnejše, življenje lepše, ugodnejše.

Dolgo sem razmišljal o tem, ko sem brez spanca ležal v svojem ležišču in v brezkonnem spredu premotrilval dejstva vsega položaja. Med nočnimi strašami, ko je bil Wolf Larsen spodaj v kabini, sem govoril z Leachom in Johnsonom. Obema je upadlo upanje; Johnsonu valed obupnosti njegove čudi, Leachu, ker je bil v brezuspešni borbi izčrpal svoje moči. Neke noč pa me je strahovito prijel za roko rekoč:

"Jaz mislim, da si poštenjak, gospod Van Weyden. Toda ostani, kjer si in drži usta zaprta. Ne zini ničesar, ampak vstrajaj. Midva kakor bi bila mrtva, dobro vem. Vseeno pa je mogoče, da boš nama mogel narediti uslugo nekeč, ko bova proketo potrebna."

Stopraj naslednji dan, ko se je na veterini strani prikazal otok Wainwright, je Wolf Larsen preroško odprl usta. Napadel je bil Johnsona, bil napaden od Leacha in je pravkar nabical obadva.

"Leach," je dejal, "dobro veš, da te nameravam prej ali slej ubiti."

Odgovor je bilo renčanje.

"Kar se pa tebe tiče, Johnson, ti boš tako sit življenja, predno bova midva bot, da boš skočil v morje."

"Dobra misel tole," je pristavil šepetaje meni, "Stavim plačo enega meseca, da se bo po tem ravnal."

Gojil sem nado, da bosta njegovi žrtvi našli ugodno priliko in pobegneta, ko bomo polnili vodne sode; toda Wolf Larsen si je dobro izbral kraj. Duh je ležal pol milje onstran obrežnega valovja samotne obale. Izbral si je globoko globel s strmimi vulkanakimi stenami, po katerih živa duša ni mogla lesti. In na tem kraju sta pod njegovim osebnim nadzorstvom — sam se je bil podal na suho — Leach in Johnson napolnila male sode z vodo in jih zvalila do obale. Nobene možnosti nista imela, da bi se v enem izmed čolnov rešila na svobodo.

Ampak Harrison in Kelly sta poskusila pobegniti. Tvorila sta moštvo enega izmed čolnov in njihova naloga je bila voziti med ladjo in obrežjem, vožeč pri vsaki vožnji en sod. Tik pred obedom, ko sta odplula s praznim sodom proti obali, sta iznenada izpremenila smer in udrla proti levi, da bi obvozila predgorje, ki je segalo v morje med njima in svobodo.

(Dolje srbodnja)

NAVADA

in prijatelj velikokrat odločata v usodi našega življenja.

Vložna knjižica je gotovi prijatelj. Zelo lahko je d takega prijatelja, ako to hočete. Začnite varčevati in nav se svoje prihranke redno vsak teden vlagati pri

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave.

Chicago

Za pojasnila o velikonočnem izletu v Jugoslavijo se obrnite na pol oddelek naše banke.

Tiskarna S. N. P. J.**SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA**

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmernne, unijako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Proste po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTМЕНA POJASNILA